

*Mokslas
ir dvasinės pratybos:
kontempliacija
meilei pasiekti*

Jėzaus Draugija

Žiūrėti „abiem akimis“ – mokslo ir tikėjimo

Mokslas ir tikėjimas

Mokslas ir tikėjimas suteikia išbaigtą pasaulio viziją. Kaip žiūronai su dviem lęšiais pagerina regėjimą, taip mokslas ir tikėjimas praplečia matymo lauką, suteikdami skirtingas perspektyvas, žvelgiant į pasaulį ir ieškant tiesos.

Mokslas ir tikėjimas ieško tiesos skirtingose plotmėse. Mokslas ieško tiesos apie beasmenį, fizinį pasaulį, pasiduodantį teorinėms interpretacijoms ir eksperimentiniams tyrinėjimams, o tikėjimas ieško tiesos apie dieviškąją tikrovę – Dievą, sutinkamą su pagarbia baime, nuostaba, nuolankumu. Kembridžo universiteto matematinės fizikos profesorius Džonas Polkinghornas (John Polkinghorne) sako: „Aš stengiuosi žiūrėti abiem akimis – mokslo ir tikėjimo – tai leidžia pamatyti daugiau nei žiūrint tik viena akimi“.

Fransis S. Kolinsas (Francis S. Collins) – vienas pažangiausių JAV genetikų, daugelį metų vadovavęs žmogaus genomo projektui, apie mokslo ir religijos santykį rašo:

XXI a., į visuomenės gyvenimą vis labiau skverbiantis technologijoms, vyksta įnirtinga kova dėl kiekvienos širdies, dėl kiekvieno proto. Daugelis materialistų pergalingai skelbia, kad... tikėjimas į Dievą virsta šiandienos žmogui nederančiu prietarungumu, todėl esą būtų daug geriau, jei šitai pripažintume ir imtume keistis. Na, o tikintiesiems, manantiems, kad per dvasinę savistabą pasiekiamo tiesa vertingesnė ir tvaresnė, nei iš kitų šaltinių sklindančios tiesos, mokslo ir technologijos pažanga kelia baimę ir įtarumą. Gynybiškumas stiprėja, aštrėja priešprieša.

Kaip elgsimės? Ar nusigręšime nuo mokslo, tariamai keliančio grėsmę Dievui, ir išsižadėsime visų vilčių plėtoti gamtos pažinimą, padedantį lengvinti žmonijos kančias ir kurti jos gerovę? Ar priešingai – nusigręšime nuo tikėjimo, nusprendę, kad mokslo šviesoje dvasinis gyvenimas nereikalingas, o įprastą religinę simboliką metas pakeisti altorius puošiančiais dvivijės spiralės raižiniais.

Abi šios alternatyvos labai pavojingos, nes abiem atvejais neigiama tiesa, menkinamas žmonijos kilnumas. Be to, pasirinkti kurią nors vieną iš jų visai nebūtina. Biblijos Dievas yra kartu ir genomo Dievas. Jį galima šlovinti ir katedrose, ir laboratorijose. Jo kūrinija didinga, kelianti pagarbią baimę, sudėtinga ir nuostabi, ji negali kovoti pati su savimi. Tik mes, netobuli žmonės, galime pradėti tokias kovas. Ir tik mes galime jas užbaigti.

Dievo buvimo argumentai jokia būdu nesiremia noru paaikškinti nesuprantamus gamtos reiškinius (toks Dievas būtų „Dievas skylėms kamšyti“). Ieškome Dievo, svarstydami, ar mūsų Visata gali egzistuoti kaip objektyvi savarankiška būties forma. Norime žinoti, iš kur kyla tobula ir visuotinė savarankiškos Visatos tvarka, sudaranti sąlygas atsirasti žmogui ir jam būti laisvam.

Kad suprastume sudėtingą pasaulį, kuriame gyvename, reikalingas požiūris, nepaneigiantis nei dvasinės, nei materialios tikrovės. Toks požiūris turi apimti ir elementariosios dalelių fizikos įžvalgas, ir estetines bei religines patirtis. Turime atsižvelgti į žmogų, išpraustą laike, ir kreipti dėmesį į jo gyvenimo prasmės paieškas bei amžinybės polėkius. Tik plačiai žvelgdami į tikrovę, galime puoselėti mokslo ir tikėjimo dialogą.

Nors mokslininkai ir teologai tyrinėja skirtingus dalykus, jie turi panašių siekių. Mokslininkai yra įsitikinę, kad jie gali pažinti fizinį pasaulį ir kad tas pažinimas patikimas. O teologai tiki, kad dieviškoji prigimtis buvo apreiškta konkrečiu būdu: „Ką girdėjome ir savo akimis regėjome, ką patyrėme ir mūsų rankos lietė, – tai skelbiame apie gyvenimo Žodį“ (1 Jn 1,1). Todėl Dievo apsiareiškimas yra patikimas vadovas kūrinių santykiams su juo puoselėti ir Dievo užmojiui apie galutinį žmogaus tikslą suvokti. Dieviškojo apreiškimo centre – Izraelio tautos istorija bei Jėzaus Kristaus gyvenimo, mirties ir prisikėlimo slėpinys. Šie pagrindiniai įvykiai yra nuolatinio Bažnyčios apmąstymo ir tyrinėjimo objektai.

Kai kam atrodo, kad mokslo ir tikėjimo sieti nederėtų. Šiandien tarp religijos kritikos atstovų ateistų paminėtini biologas Ričardas Dokinsas (Richard Dawkins) iš Oksfordo ir

2008 m. popiežius Benediktas XVI, kreipdamasis į mokslininkus, tarp jų ir Stiveną Hokingą (nuotr.), pabrėžė, kad nėra prieštaravimo tarp tikėjimo grindžiamo požiūrio į kūriniją ir gamtos mokslų. Popiežiui svarbus mokslo ir tikėjimo dialogas.

Gyvename pasaulyje, kuriame veikia Dievas

fizikas Stivenas Hokingas (Stephen Hawking) iš Kembridžo universitetų. Ateistinė religijos kritika padeda nusikratyti iškreipto Dievo įvaizdžio – Dievo „skylėms kamšyti“ arba Dievo kaip senelio, puodžiaus ar laikrodininko, esančio danguje, sukūrusio Visatą ir ją valdančio. Viliuosi, kad šioje knygelėje pateiktos meditacijos padės suvokti, jog mokslas ir religija (panašiai kaip mokslas ir menas) vienas kitam neprieštarauja, o vienas kitą papildo, ir paskatins labiau atsiverti Dievo meilės slėpiniui bei ateičiai, į kurią jis kviečia.

Tikrovės matmenys

Gyvenime yra daug progų nustebti, tačiau naujausi gamtos mokslų pasiekimai, atskleiddami mūsų Visatos kilmę ir struktūrą nuo mikro pasaulio iki kosmoso, suteikia dar vieną nuostabią progą nustebti ir žavėtis vaisingu, svetingu ir nuostabiai gražiu mūsų pasauliu. Tyrinėjant gamtos dėsnius, didžiausią nuostabą kelia, kad egzistuoja tas, kuris gali nustebti – žmogus. Anot mokslininkų, materijos sąveikos dėsnių pažinimas verčia manyti, kad mūsų iš viso neturėtų būti, bet mes esame. Todėl minėtu faktu reikia labiausiai stebėtis ir *kažkam* dėkoti, kad vis dėlto mes esame.

Turėtume išsivaduoti iš siauro, intelektu apriboto žvilgsnio į pasaulį. Iš tiesų mūsų protas pajėgus suvokti tik dalį tikrovės, t. y. tikrovę, kuri apibūdinama erdvės ir laiko matmenimis. Tačiau gali egzistuoti ir kiti tikrovės aspektai ar matmenys, kurių mūsų smegenys nepajėgios suvokti, nes jos nėra tam pritaikytos. Būdami krikščionys, turime pasikliauti ir kitomis žmogiškomis galiomis, viena iš jų – tikėjimu paremta intuicija, kuri liudija dar vieną mūsų tikrovės matmenį. Šis matmuo pasižymi intelektiniu, moraliniu ir estetiniu aspektais. Jo pradmenis visi turime savo prigimtyje (Naujajame Testamente kalbama apie „dvasios pradmenis“, žr. Rom 8, 23), tačiau tikėjimu išpažįstame, kad šis matmuo pranoksta erdvę bei laiką ir nėra tiesiogiai prieinamas gamtamoksliniams tyrinėjimams. Tai dieviškasis tikrovės matmuo, duodantis pagrindą erdvėlaikio matmenims. Be jo būtų sunku paaiškinti daug mūsų gyvenimo patirčių ir iki galo įprasminti žmogiškąją egzistenciją. Todėl tikinčio žmogaus aplinkos samprata yra „platesnė“ – jis neapsiriboja tik biologiniu kraštovaizdžiu,

neįspraudžia savęs į erdvėlaikio matmenis, bet, pasikliaudamas tikėjimu, gyvena pasaulyje, kupiname Tiesos, Gėrio ir Grožio, persmelkiančių mūsų tikrovę, tačiau neapribotų erdvės ir laiko. Vadinasi, tikėjimas daro mus atvirus tam, kas pojūčiams tiesiogiai neprieinama – Begalybei, anapusybei (transcendencijai), tam, kas iš tiesų gali nustebinti: Visatos atsiradimui, gyvybės kilmei, Kristaus prisikėlimui ir t. t.

Tikėjimas praturtina mūsų vidinį pasaulį ne tik tuo, kad aiškindami gyvenimo slėpinį pripažįstame dieviškąjį tikrovės matmenį. Jis praturtina dar ir tuo, kad pripažįstame papildomus veiksnius, sąlygojančius mūsų Visatos ir žmogaus raidą. Tie veiksniai – tai Dievo Dvasios ženklai mūsų gyvenime, pasireiškiantys vidiniu pasitenkinimu, džiaugsmu, gilia ramybe, ir skatinantys eiti pirmyn, įveikti sunkumus, išlikti optimistais net sudėtingiausiose situacijose. Krikščioniškasis dvasingumas pripažįsta, kad žmogiška ir dieviška tvarka yra susipynusios, todėl minėtas patirtis, jeigu jos artina prie Kūrėjo, priskiria Šventajai Dvasiai, kuri be paliovos veikia mūsų gyvenime ir skatina augti meile bei Dievo pažinimu.

Tad krikščioniškasis dvasingumas nėra bėgimas nuo realybės, bet kasdienis gyvenimas, besiveržiąs pirmyn, gilyn, apimās visas gyvenimo sritis. Tai savęs suradimas Kristuje. Ne Kristuje, esančiame *nežinia kitur*, bet Kristuje, kuris yra „Realybė mūsų realybėje, Buvimas mūsų buvime, Gyvenimas mūsų gyvenime“ (Tomas Mertonas).

Žmogus – sudėtingiausias kūrinys Visatoje. Anot Šventojo Rašto, jis sukurtas pagal Dievo paveikslą. Todėl turime saugoti žmogų, nes jis yra Dievo atvaizdas mūsų Visatoje. Dievas mus kantriai augino beveik 14 milijardų metų (manoma, kad toks mūsų Visatos amžius), kol pagaliau pasiekėme savo Kūrėją. Juk apie Kristų sakoma: „Jis yra neregimojo Dievo atvaizdas, visos kūrinijos pirmagimis, nes juo sutverta visa, kas yra danguje ir žemėje...“ (Kol 1, 16). Tačiau Kristus, kaip „gyvybę teikiančios Dvasios“ (1 Kor 15, 45), buvimas yra paslėptas nuo mūsų akių dėl dviejų priežasčių: dėl nuodėmės, kuri temdo Dievo paveikslą, ir dėl jo artumo: „Jis yra arčiau mūsų nei mes patys sau, todėl mes jo ir nematome. Mums sunkiau jį pamatyti nei savo pačių akis“ (T. Mertonas). Nors Dievo ir nematome, tačiau gyvename pasaulyje, kuriame jis veikia.

Mąstyk, ką Dievas daro dėl tavęs

KONTEMPLIACIJA MEILEI PASIEKTI

Įvadas

Mokslu grindžiamas požiūris į Visatos ir žmonijos ateitį kalba apie jos sunykimą ir mirtį. Tačiau tikėjimu grindžiamas žvilgsnis verčia pasakoti kitokią istoriją – Apreiškimo Jonui knygoje sakoma: „Regėjau naują dangų ir naują žemę, nes pirmasis dangus ir pirmoji žemė praėjo ir jūros taip pat nebeliko“ (Apr 21, 1). O apaštalas Paulius pabrėžia: „Meilė niekada nesibaigia [...] Dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausia jame yra meilė“ (1 Kor 13, 13). Apreiškimo knygos autorius ir apaštalas Paulius savo požiūrius grindžia tikėjimu, kad Dievas yra ištikimas iki galo, todėl meilė tęsis: galutinis žodis priklauso ne mirčiai, bet gyvenimui.

„Kontempliacija meilei pasiekti“ – tai *Dvasinių pratybų* pa-baigoje šv. Ignaco Lojolos siūloma malda, kviečianti dar kartą suvokti ir patirti dieviškąją meilę bei ištikimybę. Dieviškoji meilė skleidžiasi per Visatos ir mūsų gyvenimo istoriją: Kūrėjas palaiko dialogą su mumis nuo kūrimo pradžios ir kūrinijos suvienijimo Kristuje iki asmeninių dvasinių patirčių. Ignaciškosios kontempliacijos tikslas – augti meile Dievui ir artimui. Kaip suvienyti šias dvi, iš pirmo žvilgsnio skirtingas tikroves – Dievą ir žmogų?

Evangelija skelbia, kad mes paslaptinai gyvename Kris-tuje – jis yra „Gyvenimas mūsų gyvenime“. Vadinasi, mūsų tikrasis „aš“ egzistuoja Dieve, vieninteliame ir giliausiame viso ko centre, kuriame visa surandama ir iš kurio visa kyla. Todėl, dvasinio rašytojo T. Mertono žodžiais tariant, „yra tik vienintelė problema, nuo kurios priklauso visas mano gyvenimas, ramybė ir laimė, t. y. savęs atradimas – Dievo suradimas. Jei sutiksiu Dievą, aš pažinsiu save. O jei atrasiu savo tikrąjį „aš“, pažinsiu Dievą“. Iš tiesų tarp Dievo ir mūsų tikrojo „aš“ yra metafizinė bedugnė, tačiau dvasiniu požiūriu (patirtyje) abu yra tartum viena tikrovė. Vienintelis „aš“ egzistuoja tik meilės ir laisvės vienybėje.

Visata ir žmogus savo paskirtį atranda meilėje ir laisvėje – prisikėlusiam Kristuje, kurį apaštalas Paulius vadina „gyvybę teikiančia Dvasia“ (žr. 1 Kor 15, 45).

Kaip atlikti meditacijas?

„Anksti rytą, dar neprašvitus, Jėzus atsikėlęs nuėjo į negyvenamą vietą ir tenai meldėsi“ (Mk 1, 35).

a. *Pasirink nuošalią vietą.* Tai leidžia jaustis laisvai, santykį su Dievu išreikšti kūno judesiais, skaitant ar kalbant balsu; čia esame mažiau blaškomi. Meldamiesi tam skirtoje vietoje labiau susikaupiam, maldingiau nusiteikiame. Gali pririekti šiek tiek pastangų tokią vietą surasti.

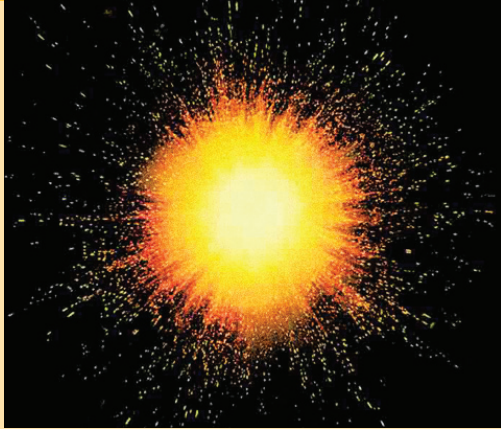
b. *Sukurk tinkamą aplinką.* Pasirinktoje maldos vietoje turėk simbolį, pvz., žvakę, ikoną, gamtos ar savo kūrinį. Tai padeda atsitraukti nuo pašalinių minčių, susitelkti į maldoje svarstomus dalykus, ypač, jei simbolis siejasi su maldos tema.

c. *Numatyk tinkamą laiką.* Numatyk laiką, kada pradėsi maldą ir kada ją baigsi. Jei nori susidraugauti su Dievu, būk pastovus/ė, tegul malda nebūna tik atsitiktinė. Kai norime susidraugauti su žmogumi, numatome susitikimo laiką ir vietą. Panašiai reikia elgtis ir puoselėjant santykius su Dievu. Tinkamiausias laikas maldai: ryte; prieš ar po pietų; iškart po studijų ar darbo; vakare, kai namuose ramu.

d. *Pasirink tinkamą kūno padėtį.* Kūno padėtis turi būti patogiai, bet kartu sutelkianti meldžiantis. Galima sėdėti ant kėdės tiesia nugara; galima atsiklaupyti, parpulti ant žemės, sėdėti sukryžiuotomis kojomis ant žemės ar pagalvėlės ir pan. Pasirinktą padėtį išlaikyk tol, kol ji padeda maldai. Jei reikia, meldžiantis kūno padėtį galima keisti.

e. *Žadink troškimą melstis kasdien.* Jeigu užmirši pasimelsti numatytu laiku, prašyk Dievą, kad kurstytu širdyje troškimą melstis. Jeigu jausi kaltę dėl to, kad užmiršai skirti laiką maldai, prašyk pagalbos sutelkti dėmesį ne į kaltės jausmą, bet į maldos troškimą.

Kuria Visatą iš nieko

Iliustracijoje *Didysis sprogimas*

Didysis sprogimas

Visata atsirado įvykus Didžiajam sproгимui, o iki tol ji su visa savo medžiaga buvo sutelkta viename taške – Visatos temperatūra, tankis ir kreivumas buvo begaliniai. Tokią būseną matematikai vadina *singularumu*. „Šiam taškui Einšteino Bendroji reliatyvumo teorija netinka, tad jos negalima panaudoti pačiai Visatos pradžia aprašyti. Peršasi nuomonė, kad Visatos pradžia yra už mokslo srities ribų“, – sako Kembridžio universiteto fizikas Stivenas Hokingas (Stephen Hawking). Jis mano, kad Visatos plėtimosi greitį galėtume palyginti su vieno centimetro skersmens monetos, kuri staiga išsipūstų, įgaudama dešimt milijonų kartų didesnį plotį nei Paukščių Takas... Taip gimė mūsų Visata – nuostabių ir malonių galimybių, tyrinėjimų ir atradimų vieta.

Grįžkime į pačią pradžią. Protonai ir neutronai susiformavo pirmąją Didžiojo sprogimo sekundę, o mūsų sudėtingi atomai iš žvaigždžių dulkių formavosi tik po šimtų milijonų metų. Daugialąščiai organizmai, stuburiniai ir žinduoliai atsirado prieš šimtus milijonų metų. Žmogaus genas siekia du milijonus metų, o *Homo sapiens* rūšis atsirado maždaug prieš 200 tūkst. metų. Krikščionių religijai – tik du tūkstančiai metų.

Astrofizikas Martinas Rysas (Martin Rees), komentodamas gamtos kompleksiskumą sako: „Evoliucijos proceso rezultatas priklausė nuo recepto, užkoduoto pačiame Didžiajame sprogame, ir šis receptas pasirodė ypatingas... Gamtos suderinamumas – Visatos plėtimosi greitis, medžiagos sudėtis, fundamentaliųjų jėgų stiprumas – būtinos sąlygos atsirasti vaisingai ir svingingai kosminei buveinei, kurioje tenka laimėti gyventi ir mums.“

Kodėl yra *kas nors* vietoj *nieko*? Ar Visata turi tikslą?

„Kontempliacija meilei pasiekti“ padeda suprasti, kad viską gauname iš Dievo. O Dievas, savu ruožtu, gyvena kiekviename kūrinyje, ypač giliausiame mūsų „aš“, palaikydamas mus ir Visatą. Dievas veikia kiekviename žmoguje ir visoje kūrinijoje; visos dovanos atspindi Kūrėjo šventumą, gerumą ir dosnumą; Dievo kūriniai žadina nuostabą, pagarbą ir dėkingumą, o Kūrėjo meilė kviečia padėti stokojančiams broliams ir sesėms bei rūpintis Žeme – mūsų „sistemų sistema“, taip pat kenčiančia nuo išnaudojimo.

Šv. Ignacas tiki, kad ši kontempliacija leis dar giliau patirti besąlygišką Dievo meilę, sustiprins troškimą atsiliepti tokia pačia gailėtinga ir visapusiška meile ir panašėti į Kūrėją, palaikantį visus žmones ir visą kūriniją; kad ji įžiebs širdyse troškimą ieškoti Dievo kasdienybėje, visuose žmogiškuose santykiuose bei veikloje ir taip sutikti jį „visuose dalykuose“ (žr. *Dvasinės pratybos*, 230 – 237).

Įvadiniai klausimai

- Kaip atsirado mūsų Visata – nepaprastai graži, nuostabių ir neribotų galimybių vieta?
- Kodėl egzistuoja Visata ir mes joje? Ar mūsų Visata turi tikslą?
- Ką reiškia žmogaus egzistencija šioje daugiau nei 99,9 % bežmogėje Visatoje, kurioje jo „istorija“ tesudaro be galo mažą Visatos egzistavimo dalį?
- Ar mūsų atsiradimas turi prasmę?
- Kodėl galime ne tik stebėti, bet ir suprasti Visatą?
- Žinant, kad tolimoje ateityje Visata sunyks, kokia žmogaus intelekto prasmė šią akimirką? Ką reiškia tas trumpalaikis žinojimas, žmogaus sąmonė? Ar tai tik laimingas atsitiktinumas?
- Kodėl laikinumas pasižymi tokiu kūrybingumu? Ar tai ne beprasmiškas žaismas begalinėse Visatos dykumose?
- Ar yra koks nors mūsų Visatos paaiškinimas, kuris būtų ir mokslinis, ir praturtintų mūsų žmogiškąją egzistenciją?

A. DIEVAS KURIA VISATĄ DĖL TAVEŠ

Iš kur kyla toks nuostabus atitikimas tarp žmogaus proto (jo gebėjimo abstrakčiai, matematiškai mąstyti) ir išorinės tvarkos (matematiškai tikslios fizinio pasaulio struktūros)? Visata ne tik stebėtinu būdu intelektualiai suvokiama, bet ir nepaprastai graži, kelianti susižavėjimą ir nustebimą, ir tokiu būdu ypatingai atsilyginanti tiems žmonėms, kurie bando ją suvokti.

Rengia kelią gyvybei atsirasti

Iš kur kyla nuostabi Visatos tvarka, sudaranti sąlygas atsirasti žmogui ir jam būti laisvam? Ką reiškia pripažinti, kad tobulos tvarkos gamtoje priežastis – Kūrėjas? Ką Dievas darė ir daro dėl žmogaus? Į šiuos ir kitus klausimus bandyk atsakyti apmąstydamas/a kiekvieną žemiau pateiktą tekstą. Kasdieną skirk laiko maldai. Sutelk dėmesį į mintis, įžvalgas, jausmus, vidines paskatas, *dvasinę paguodą* ir t. t., kylančias iš maldos.

a. Maždaug 14 milijardų metų kuria Visatą iš nieko ir palaiko jos egzistavimą

„Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę...“ (Pr 1, 1).

Komentaras: Fizikos pastangos suvokti Didįjį sproгимą negali atvesti ligi paties sukūrimo akto, nes jomis įmanoma prasiskverbti tik iki *įsteigimo pradžios*, o ne iki *pradžios steigimo*. Dievas laiką pradėjo tik drauge su kūrinija.

Įsivaizduok, kad žiūri filmą, sukdamas/a juostą iš kito galo. Kadras po kadro atgal sukasi didžiulis kosminis filmas iki to momento, kai visa Visata buvo segtuko galvutės dydžio. Labai labai mažo segtuko. Tą momentą Visata su visu tuo, kas joje tilps vėliau, – su galaktikomis, planetomis, Saule, Žeme, su kalnais, medžiais, gėlėmis, žmonėmis, jų džiaugsmiais ir skausmais – tilpo neįsivaizduojamo mažumo sferoje, milijardus kartų mažesnėje nei atomo branduolys, vadinamoje *singularumu*.

Pasirenk dideliame sproгимui. Stebėdamas/a šį reginį norėsi pasitraukti į saugią vietą. Deja, nėra kur trauktis, nes už *singularumo* erdvės nėra. Vienintelė egzistuojanti erdvė – ta, kuri sukuriamą Visatai plečiantis.

Ir štai iš nieko prasideda Visata. Ji tau dovanuojama per vieną žaibišką akimirką... Per tris minutes po Didžiojo sproгимo atsiranda beveik visos esamos ir būsimos Visatos medžiagos... Gimsta mūsų Visata – be galo graži, nuostabių ir neišmatuojamų galimybių, tyrinėjimų ir atradimų vieta. Ir visa tai įvyksta maždaug per tiek laiko, kiek reikia paruošti sumuštinį.

Šventasis Raštas: „Pradžioje Dievas sukūrė dangų ir žemę. O žemė buvo padrika ir dyka, tamsa gaubė bedugnę, ir vėjas iš Dievo dvelkė viršum vandenių. Tuomet Dievas tarė: ‘Tebūna šviesa!’ Ir šviesa pasirodė. Dievas matė, kad šviesa buvo gera, ir Dievas atskyrė šviesą nuo tamsos“ (Pr 1, 2–4).

Kiti tekstai: Pr 1, 5–19; Ps 148.

Nuotraukoje Andromedos galaktika

Visata ir mes joje

Spėjama, kad mūsų Paukščių Tako galaktiką sudaro nuo 100 iki 400 milijardų žvaigždžių. Galingiausiais instrumentais stebime tik mažą Visatos dalelę, todėl galime tik spėlioti, kiek joje yra galaktikų. Manoma, kad mūsų Visatoje yra nuo 200 iki 500 milijardų galaktikų su šimtais milijardų žvaigždžių.

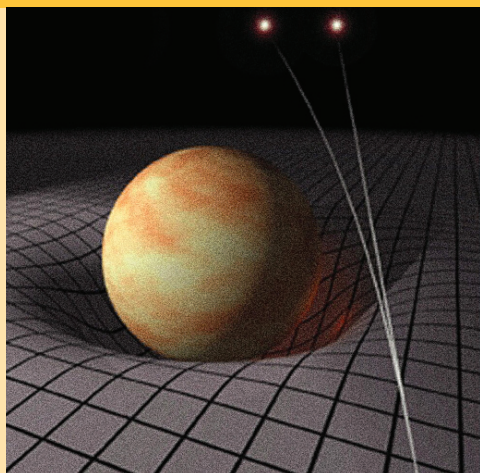
Ovenas Gingerikas (Owen Gingerich), Harvardo universiteto astronomijos profesorius emeritas, sako: „Tik pamažu supratau ir įvertinau, kaip nuostabiai Visata yra pritaikyta protingai gyvybei atsirasti. Anglies atomai, jungdamiesi tarpusavyje, sudaro galimybę didelei sudėtingo ląstelių mechanizmo įvairovei – joks kitas atomas neatveria tokio galimybių spektro. Tačiau anglis neatsirado vykstant Didžiajam sproгимui. Besivystančių žvaigždžių šerdyje ji formavosi pamažu, milijardus metų. Jeigu bent kelios pagrindinės gamtos konstantos būtų nors truputėlį kitokios, mūsų Visatoje nebūtų anglies pertekliaus. O įsivaizduoti protingą gyvybę be anglies labai sunku.“

Be to, kad gyvybė galėtų egzistuoti, anglis turi būti perkelta iš žvaigždės vidaus į palankesnę aplinką. Tai įvyksta, kai anglis supernovų sproгимais išsklaidoma erdvėje ir galiausiai susikondensuoja kaip dalis planetos. Visas šis procesas užtrunka apie 10 milijardų metų.

Net jei Žemė yra tik vienintelė gyvybę turinti planeta Visatoje, trilijonai žvaigždžių yra būtinos, kad gyvybė Žemėje galėtų atsirasti. Mums labai pasisekė, nes tik tokia didelė Vistata kaip mūsų ir maždaug 14 milijardų metų yra būtini, kad galėtų išsivystyti tokios sudėtingos būtybės kaip mes.

Ar evoliucijos procesas, kaip visuma, nepasižymi racionalumu? Jeigu taip, iš kur kyla šis racionalumas?

Kuria daugiamatę aplinką

Iliustracijoje Erdvėlaikio iškrūpimai – gravitacija

Gamtos kalba

Mokslininkai, dirbantys fundamentaliosios fizikos srityje, susiduria su pasauliu, kurio didelės apimties struktūra (tyrinėjama kosmologijos) ir mažos apimties procesai (aprašyti kvantų teorijoje) pasižymi nuostabia tvarka, išreiškiami trumpomis ir aiškiais matematinėmis formulėmis.

Nepaprasta gyvybės įvairovė žemėje galima dėl biocheminių procesų, kurie kyla iš atomo savybių, o šios savybės yra elektromagnetizmo ir kvantinės fizikos dėsnų darinys. Fundamentalios formules, kuriomis šie dėsniai išreiškiami, galima užrašyti ant mažos popieriaus skiautelės. Nuostabu, kad, pvz., drambliai ir mes, žmonės, esame tik šiomis paprastomis formulėmis išreikštų dėsnų padarinys.

Alberto Einšteino biografas, fizikas ir mokslo istorikas Abramas Paisas (Abram Pais) sako, kad *Bendrosios reliatyvumo teorijos* atradimas 1915 m. buvo „stipriausias emocinis išgyvenimas Einšteino mokslinėje karjeroje, o gal būt ir visame gyvenime. Gamta jam iš tiesų kalbėjo.“ Jeigu atrasta lygtis nebūtų buvusi teisinga, net estetinis pasitenkinimas nebūtų jos išgelbėjęs nuo užmaršties.

Einšteino reliatyvumo teorija atskleidė, kad šviesos greitis yra pastovus ir pats didžiausias, kad erdvė ir laikas ne absolutūs, o reliatyvūs tiek stebėtojo, tiek ir stebimo daikto atžvilgiu, kad laikas susietas su trimis erdvės matmenimis ir sudaro *erdvėlaikį*. Planetas ir žvaigždes verčia judėti erdvėlaikio iškrūpimai – gravitacija. Einšteino reliatyvumo teorijos dėka buvo atskleista Visatos prigimtis.

Kodėl nuostabios lygtys padeda paaiškinti gamtą? Kodėl mūsų protas gali suvokti giliausią Visatos struktūrą, jos prigimtį? Ar tai tik laimingas atsitiktinumas?

b. Milijardus metų rengė kelią gyvybei ir tau atsirasti

„Ir Dievas matė, kad tai gera...“ (Pr 1, 18).

Komentaras: Kiekvienas kiekvienos gyvos būtybės anglies atomas kažkada buvo žvaigždės viduje, iš kurios pelenų mes atsiradome. Maždaug prieš 10 milijardų metų pradėjusiose nykti žvaigždėse prasideda mūsų žmogiškosios šeimos medis.

Pagal Kūrėjo sumanymą, augalija ir gyvūnija – visa, kas gyva, atsirado iš pirmąkart postūmio. Kažkuriuo neįsivaizduojamai tolimos praeities momentu mažuose cheminių elementų junginiuose suruseno gyvybė. Ji pradėjo maitintis, alsavo, bet greičiausiai gyveno neilgai... Ta pirmoji mūsų protėvių užuomazga atliko vieną ypatingą veiksmą: ji skilo ir davė palikuonį. Mažytis vienos gyvybės užuomazgos genetinės medžiagos pluoštelis buvo perduotas kitai, ir nuo to laiko šis judėjimas nesiliovė. Tai buvo mūsų visų sukūrimo momentas. Jis perduodamas iš kartos į kartą jau beveik keturis milijardus metų. Biologai kartais jį vadina Didžiuoju gimimu.

Šventasis Raštas: „Dievas tarė: 'Teknibžda vandenys gyvūnų daugybe, teskraido paukščiai viršum žemės po dangaus skliautu!' Taip ir įvyko. Dievas sukūrė didžiuosius jūros gyvūnus bei kitus judančius visų rūšių gyvūnus, knibždančius vandenyse, ir visus visų rūšių sparnuočius. Ir Dievas matė, kad tai gera“ (Pr 1, 20–21).

Kiti tekstai: Pr 1, 24–26; Ps 104.

c. Kuria daugiamatę ir turtingą aplinką

„Juk mes jame gyvename, judame ir esame“ (Apd 17, 28).

Komentaras: Dievas kuria aplinką, turinčią matmenį, pasižymintį intelektiniu, moraliniu ir estetiniu aspektais. Kaip tai suprasti ir paaiškinti? Intelektinį aspektą apčiuopiame, kai Visatos dėsnis bandome išreikšti matematinėmis sąvokomis ir formulėmis. Moralinį aspektą suvokiame, kai susiduriame su altruizmu, gailestinga ir pasiaukojančia meile (pvz., Motinos Teresės gyvenimo istorija). Estetinis aspektas pasireiškia nuostaba, susižavėjimu, gėrėjimusi, kontempliacija, pvz., kai žavimės gamtos grožiu, meno kūriniais ir t. t. Tai aspektai matmens, persmelkiančio erdvę ir laiką, tačiau kartu juos ir pranokstančio. Mūsų pasaulis ir mes patys savo prigimtimi esame šiam dieviškam matmeniui atviri. Todėl, kai siekiame tiesos, gėrio ir grožio, artėjame prie Šaltinio, iš kurio visa tai kyla, ir atskleidžiame savyje Dievo paveikslą.

Užtikrina dvasios išsiskleidimą medžiagoje

Kūrėjas mus apgyvendino daugiamatėje aplinkoje, „pripildytoje“ savęs: „Aš esu vynmedis, o jūs šakelės“ (Jn 15, 5). Teologas Karlas Raneris tai vadina „antgamtiniu egzistencialu“. Jis sako, kad pasaulis ir istorija yra Dievo malone išauginti nuo pat pradžios iki dieviškojo matmens, žmogaus dvasia yra atvira šiam matmeniui (transcendentiška) ir egzistuoja Dieve – Absoliučioje Būtyje.

Šventasis Raštas: „Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu“ (Jn 15, 4).

Kiti tekstai: Lk 8, 4–15; Jn 15, 1–17.

d. Nustatęs fizikos konstantas, užtikrina dvasios išsiskleidimą medžiagoje

„Dievas tarė: ‘Padarykime žmogų pagal mūsų paveikslą ir panašumą’“ (Pr 1, 26).

Komentaras: Kūrėjo nustatytos fizikos konstantos (pastovūs dydžiai) turi būti tiksliai suderintos, kad mūsų Visata ir mes joje galėtume atsirasti.

Kūrimas vyksta evoliucijos būdu ir Kūrėjas slėpiningai šiame procese dalyvauja, nes evoliucija yra ne tik kitimas, bet ir kaskart vis sudėtingesnis kitimas. Kosminė medžiaga koncentruojasi kaskart vis sudėtingesniais pavidalais. Šis kitimas – tai medžiagos vidinė savybė arba medžiagos sąmonė, kuri yra ne kas kita, kaip dvasinė medžiagos plotmė. Kisti gali tik tas, kas pats yra aktyvus ir laisvas, o tokia tegali būti dvasia. Ir ta dvasia yra persunktas visas vadinamasis fizinis pasaulis – nuo atomo iki žmogaus, nors ir nevienodu intensyvumu. Ryškiausiai ji pasireiškia žmoguje, mažiau – gyvuočiuose ir dar mažiau – neorganinėje medžiagoje, tačiau visur ji reiškiasi kaip kitimo akstinas. Dvasinis intensyvumas didėja augant medžiagos sudėtingumui. Žmogus yra dvasingiausias, nes ir jo fizinė struktūra (nervai ir smegenys) yra sudėtingiausia. Dievo Dvasia palaiko šį vis intensyvėjantį medžiagos gyvybingumą/dvasingumą. Tad visa evoliucija, o ypač gyvybės evoliucija, yra milžiniško dvasios išsiskleidimo rezultatas.

Šventasis Raštas: „Viešpats Dievas padarė žmogų iš žemės dulkių ir įkvėpė jam į nosį gyvybės alsavimą. Taip žmogus tapo gyva būtybe“ (Pr 2, 7).

Kiti tekstai: Apd 17, 24–28; Ps 8.

Nuotraukoje Krabo ūkas – supernovos sprogdimo liekana

Visata – beveik neįtikėtinas reiškiny

Kembridžio universiteto matematinės fizikos profesorius Dž. Polkinghornas pastebė, kad „mokslininkai džiaugiasi, galėdami suvokti fizinį pasaulį ir atskirus reiškinius kosmoso bei žemės istorijoje paaiškinti gamtos dėsniais, tačiau mokslas nepajėgus paaiškinti, kodėl šie dėsniai yra kaip tik tokie (plankūs gyvybei atsirasti), o ne kitokie, ir kodėl mes juos galime atrasti matematine įžvalga.“

Matematinės lygtys, aprašančios mūsų pasaulį, – tik skaičių ir simbolių rinkiniai. Kas jas „įkvėpia“? Kas leidžia kaip tik šioms lygtims apibūdinti Visatą? Kodėl atomai susitelkia ir formuoja gyvybę Žemėje, o kitose planetose „nusigręžia“ vieni nuo kitų ir išsisklaido? Kaip paaiškinti, kad energijos kamuolys po 14 milijardų metų virto šventųjų ir mokslininkų buveine?

Filosofas Džonas Leslis (John Leslie) svarsto, kokia galėjo būti gyvybės atsiradimo žemėje tikimybė – ji buvo nepaprastai maža. Filosofas pateikia tokią palyginimą: įsivaizduokite, kad žmogų atveda sušaudyti, ir penkiasdešimt patyrusių šaulių į jį nukreipia savo šautuvus, rengdamiesi įvykdyti nuosprendį. Pasigirsta komanda, drioksteli šūviai, bet visos kulkos kažin kodėl lekia pro šalį, ir pasmerktasis išsigelbėja nuo mirties. Kaip paaiškinti tokią stulbinantį įvykį? Galimos dvi versijos. Pirma, gali būti, kad tą dieną buvo įvykdyta daug mirties bausmių ir taip jau nutiko, kad šiam vieninteliui žmogui nusišypsojo sėkmė. Antra, gali būti, kad prastas šaulių taiklumas buvo tyčinis. Kuri prielaida atrodo įtikinamesnė?

To paties filosofas klausia ir apie gyvybės atsiradimą Žemėje: ar tai buvo atsitiktinumas (tuomet, kaip jį paaiškinti moksliskai), ar visgi numatytas, tikslingas veiksmas?

Suteikia tik žmogui būdingus gebėjimus

Saulėlydis virš Ramiojo vandenyno. NASA nuotrauka

Visata priderinta prie žmogaus poreikių

Samprata, kad Visata yra priderinta prie žmogaus poreikių, vadinama „antropiniu principu“. Ilgai kėlus nuostabą ir ginčyta, ši samprata prieš kelis dešimtmečius vis dėlto buvo galutinai pripažinta. Garsus fizikas Frymanas Daisonas (Freeman Dyson), peržvelgęs šią „matematinių atsitiktinumų virtinę“, pripažįsta: „Tyrinėdamas Visatą ir jos sandaros detales, ilgainiui randu vis daugiau įrodymų, kad Visata tartum žinojo apie būsimą žmonių atsiradimą.“

Antropinis principas nurodo, kad mūsų egzistavimo faktas apriboja ne tik aplinką, bet galbūt ir pačių gamtos dėsnių formą bei turinį. Ši idėja pagrįsta tuo, kad ne vien specifiniai Saulės sistemos, bet ir visos mūsų Visatos parametrai atrodo palankūs žmonių gyvybei. Nuostabu, kad reikalavimai gyvybei atsirasti tokie dideli – pasaulio struktūra be galo tiksliai įsprausta į tam tikrus dėsnius, o fundamentaliųjų jėgų sąveika yra tiksliai tokia, kad mes egzistuotume.

Gamtos dėsniuose labai mažai ką galima keisti nepaikinant galimybės išsivystyti tokiai gyvybei, kokia egzistuoja. Atrodo, jei fizikos dėsnių detalėse nebūtų daugybės stulbinamų sutapimų, žmonės ir panašios gyvybės formos niekada nebūtų atsiradę. Kodėl mums taip pasisekė? Esame labai maži, tačiau sudėtingumo prasme atsiduriame Visatos centre.

Jeigu Visatos vaisingumas priklausė nuo recepto, užkoduoto pačiame Didžiajame sprogime, kaip fizikos dėsniai buvo „implantuoti“ į mūsų Visatą dar iki to momento, kai ji pradėjo egzistuoti? Kaip fizikos dėsniai gali egzistuoti kažkur anapus erdvės ir laiko – be kita ko, dar ir be jokio tikslingumo?

e. Kuria išskirtines tavo žmogiškąsias savybes

„Dievas sutvėrė žmogų pagal savo atvaizdą“ (Pr 1, 27).

Komentaras: Minėjome, kad Kūrėjo nustatyto būdu žmogus atsirado per ilgą, nuolatinį biologinės evoliucijos procesą. Dabartinė *Homo sapiens* rūšis pasirodė maždaug prieš 40 tūkst. metų. Atsiradus žmogui, Visata tapo sąmoninga, ji pažino save.

Kūrėjas išskyrė mus iš gamtos pasaulio – savo gebėjimais esame unikalūs kūriniai Visatoje. Kažkuriame vystymosi etape mūsų protėviai įgijo tokią smegenų struktūrą, kuri leido jiems pažinti intelektinį tikrovės aspektą. Šis aspektas tapo jų aplinkos dalimi, panašiai kaip ir kraštovaizdis, kuriuo jie klajojo. Iš pradžių intelektinė veikla tikriausiai apsiribojo kasdieniu pragmatišku mąstymu, naudojant tik paprastą aritmetiką ir geometriją. Tačiau šios intelektinės kelionės jau nebuvo galima sustabdyti. Mūsų protėviai pasinėrė į tolesnius intelektinius tyrinėjimus, atrasdami vis naujus dalykus.

Panašiai atsitiko ir su kitais žmogui būdingais gebėjimais. Moralė – altruizmas, gailėstingoji meilė, pasiaukojimas – tai elgesys, susijęs su kitu tikrovės aspektu, kuris mūsų protėviams tapo prieinamas kažkurio jų vystymosi laikotarpiu. Panašiai atsitiko ir su estetiniais išgyvenimais. Jie tapo tikri po to, kai žmogus susidūrė su dar viena sritimi, apimančią jį ir jo pasaulį. Tiesos siekis, pasiaukojanti meilė, grožio patirtis – tai santykis su amžinąja Būties tiesa.

Žmogus – nuostabus kūrinys, apibūdinamas medžiagos, proto ir dvasios neišardoma vienove. Jeigu žmogų išskaidytume, rastume tik medžiagą, sudarytą iš kvarkų, gliuonų ir elektronų. Iš jų sudaryta ir visa fizinė Visata. Taip ieškodami, sielos tikrai nerasime. Jei norime suprasti tikrąją žmogaus savastį (tikrąjį jo *Aš*), turime jo neskaidyti, o priimti kaip visumą.

Šventasis Raštas: „Tu padarei [žmogų] tik truputį žemesnį už save ir apvainikavai jį garbe ir didybe. Tu padarei jį savo rankų darbų šeiminku, padėjai visa prie jo kojų...“ (Ps 8, 6–7).

Kiti tekstai: Pr 1, 27–31; Rom 12, 14–21.

Apdovanoja laisva valia

f. Sudaro sąlygas gyventi ir būti laisvam/ai

„Jūs esate pašaukti laisvei!“ (Gal 4, 13).

Komentaras: Visata yra įžvelgiama mūsų intelektiniu žvilgsniu; ji yra moralinių sprendimų vieta ir grožio nešėja. Dieviškasis tikrovės matmuo ir jo aspektai – tai dovanos, išreiškiančios Visatos Kūrėjo prigimtį. Moralinės įžvalgos – Dievo valios nuojautos, estetinis pasitenkinimas – dalyvavimas Kūrėjo džiaugsme, o nuostabi tvarka Visatoje – dieviškojo Proto atspindys.

Mes iš prigimties esame laisvi ir atviri *viskam*, t. y. niekas mūsų šiame gyvenime visiškai nepatenkina ir neatbaigia. Nerami širdis, begalybės ilgesys kreipia mus į Dievą – amžinąją Tiesą, Gėrį ir Grožį – ir skatina nuolat ieškoti prasmės. Nesvarbu, kokius kelius ar klystkelių mynėme anksčiau, visada savo kelionę galime pradėti iš naujo. Šv. Augustinas *Išpažinimuose* sako:

Vėlai Tave pamilau, Grožybe, tokia sena ir tokia nauja, vėlai pamilau Tave! Tu buvai viduje, o aš išorėje ir ten Tavęs ieškojau, ir tokioje nemalonoje būklėje puoliau prie nuostabių daiktų, kuriuos Tu sukūrei. Tu buvai su manimi, o aš buvau toli nuo Tavęs. Nuostabi daiktai atitolino mane nuo Tavęs, tačiau jei neturėtų buvimo Tavyje, jie visai neegzistuoti. Tu pašaukei, garsiai sušukai ir praplėšei mano kurtumą. Tu sušvytėjai, sublizgėjai ir išsklaidei mano aklumą. Tu pakvapai, o aš įkvėpiau ir dabar geidžiu Tavęs. Paragavau – ir alkstu, ir trokštu Tavęs. Tu palietei mane, ir užsidegęs ieškau Tavo ramybės...

Dieviškoji malonė praturtina mūsų buvimą, teikia pagrindą vilčiai, atveria naują „horizontą“, link kurio esame kviečiami keliauti ieškodami prasmės. O ši paieška neturi ribų.

Šventasis Raštas: „Aš nesakau, kad jau esu šitai gavęs ar tapęs tobulas, bet vejuosi norėdamas pagauti, nes jau esu Kristaus Jėzaus pagautas. Vis dėlto, broliai, nemanau, kad jau būčiau tai pasiekęs. Tik viena tikra: pamiršęs, kas už manęs, aš veržiuosi pirmyn, į tikslą, siekiu laimikio aukštybėse, prie kurio Dievas kviečia Kristuje Jėzuje“ (Fil 3, 12–14).

Kiti tekstai: Gal 5, 1; 1 Pt 2, 16.

Neandertalietis – prieš maždaug 28 tūkst. m. išmirusi žmonių genties rūšis. Menininkai ir mokslininkai sukūrė neandertaliečio modelį, remdamiesi DNR informacija.

Gyvybės stebuklas

„Beveik stebuklas, kiek daug reikia išpildyti sąlygų, kad gyvybė atsirastų“, – stebisi molekulinės biologijos ir biofizikos profesorius Fransis Krikas (Francis Crick). Kosmologas Polas Deivis (Paul Davis), svarstydamas apie gyvybės formas Visatoje, pastebi, kad net „paprasciausia gyvybės forma jau yra stulbinamai sudėtinga. Jeigu toks sudėtingas organizmas atsirado atsitiktinai, tai šis atsiradimas yra toks laimingas atsitiktinumas, kad nepanašu, jog jis galėtų pasikartoti mūsų stebėjimams prieinamoje Visatoje, kad ir kokia didelė ji būtų.“

Genomo tyrėjas F. Kolinsas stebisi gyvybės estetiškumu ir meniškumu: „Gyvybė tokia nuostabi ir sudėtinga! O skaitmeninė DNR išraiška daro tobulumo įspūdį! Nuo ribosomų, kur RNR glūdinti informacija virsta baltymais, iki vikšro virsmo drugeliu ar patelę viliojančio povo plunksnų grožio, gyvų padarų sandara estetiškai patraukli ir meniškai neprilygstama!“

Fizinė Visata, pasižyminti protinga tvarka ir vaisingumu, daugumai mokslininkų yra kaip nuoroda į tai, kas ją pranoksta. Profesorius Dž. Polkinghornas sako, kad daugiau prasmės ir intelektualinio pasitenkinimo gauna tuomet, kai jos egzistavimą priskiria būtybei, turinčiai pagrindą savyje, nei laikydamas Visatą tik fundamentaliu beprasmiu faktu.

Kaip paaiškinti Visatos suderinamumą – pradines sąlygas ir fizikos konstantas, leidžiančias atsirasti gyvybei ir išsivystyti protingoms būtybėms? Ar pasaulio vaisingumas – tik nepaaiškinama sėkmė/atitiktinumas, ar dieviškojo plano dalis, ar dar kas nors?

Parodo, kas iš tiesų žmoniška

Induizmo išpažinėjas

Optimistinė laiko samprata

„Mes nesuprantame, kaip gyvybė Žemėje prasidėjo – tai viena iš dar neįmintų mįslių. Kol to nesuprasime, negalėsime pagrįstai (ne teoriškai) kalbėti apie tikimybę jai atsirasti kur nors kitur...“, – pripažįsta Kembridžo universiteto astrofizikas Martinas Rysas.

Nuo pačių giliausių vandenyno dugno įdubų iki aukščiausių kalnų viršūnių zona, kurioje telkiasi visos žinomos gyvybės formos, apima apie 20 kilometrų – tikrai nedaug, lyginant su tuo, kokia erdvi yra Visata. Žmonėms ploto tenka dar mažiau, nes priklausome tai gyvūnų kategorijai, kuri „nusprendė“ išropoti iš jūros, apsigyventi sausumoje ir kvėpuoti deguonimi...

Visatos ir gyvybės kompleksiško augimą fizikas Polas Deivis (Paul Davis) pavadino *optimistine laiko rodykle*. Medžiagos sąveikos dėsnių pažinimas skatina galvoti, kad gyvybė turėjo stabilizuotis daug paprastesnėse formose. Kas davė tokį stebėtiną postūmį į kompleksumą? Anot profesoriaus Dž. Polkinghorno, ši problema atrodo dar didesnė, jeigu susitelksime į biologinį smegenų vystymąsi ir į paties žmogaus evoliuciją.

Taikydami Darvino *natūraliosios atrankos* teoriją žmogaus evoliucijai paaiškinti pastebime, kad poreikis išgyventi reikalaujant išmanyti tik truputį aritmetikos, elementariosios euklidinės geometrijos, gebėjimo atlikti tam tikras logines sąsajas. Tačiau iš kur kyla gebėjimai tyrinėti ne-komunitatyvią algebrą, įrodyti Didžiąją Ferma teoremą, ir atrasti „Mandelbroto aibę“?

Be to, iš kur kyla gamtai nebūdingas tyras, nešališkas altruizmas, kurio niekada anksčiau nebuvo?

g. Parodo, kas iš tiesų žmoniška ir įdiegia troškimą ieškoti Kūrėjo
„Pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teisumo“ (Mt 6, 33).

Komentaras: Kūrėjas nustatė „antropologines konstantas“ arba koordinates, padedančias suvokti žmogaus slėpinį. Šios koordinatės – ne kas kita, kaip nuorodos, kam žmogus yra skatinamas, kur kreipiamas, traukiamas, kas yra tikra ir vertinga. Jos padeda suvokti, ką reiškia būti žmogumi. Be to, jos atskleidžia vertybes, kurios mus daro laimingais. O dieviškasis apreiškimas šioms vertybėms duoda tvirtą dvasinį pagrindą.

Pirmoji koordinatė: Santykis su savo kūnu ir gamta. Iš to kylančios vertybės: sveikata, atsakomybė, pagarba, dėkingumas ir t. t. *Šventasis Raštas:* „Ar nežinote, kad jūsų kūnas yra šventykla jumyse gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs nebepriklausote patys sau?“ (1 Kor 6, 20)

Antroji koordinatė: Santykis su žmonėmis – sugyvenimas. *Iš to kylančios vertybės:* pasiaukojimas, tyrumas, gailestingumas, santūrumas, atvirumas, bendruomeniškumas ir t. t. *Šventasis Raštas:* „Juk kaip viename kūne turime daug narių ir visi nariai atlieka ne tą patį uždavinį, taip ir mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje, o pavieniui – vieni kitų nariai“ (Rom 12, 4–5).

Trečioji koordinatė: Santykis su institucinėmis struktūromis. Iš to kylančios vertybės: laisvė, saugumas, tvarka, teisingumas ir t. t. *Šventasis Raštas:* „Tuomet Jėzus jiems tarė: ‘Kas ciesaoriaus, atiduokite ciesaoriui, o kas Dievo – Dievui!’“ (Mk 12, 17).

Ketvirtoji koordinatė: Santykis su laiku ir erdve – gyvenimas čia ir dabar. *Iš to kylančios vertybės:* įžvalgumas, drąsa, kantrybė, atsakingumas ir t. t. *Šventasis Raštas:* Jėzus grįžo į Galilėją ir ėmė skelbti Dievo Evangeliją, kad atėjo metas ir prisiartino Dievo karalystė: ‘Atsiverskite ir tikėkite Evangelija!’“ (Mk 1, 15)

Penktoji koordinatė: Ryšys tarp teorijos ir praktikos. Iš to kylančios vertybės: tradicija, papročiai, nuoseklumas, lankstumas, atvirumas naujiems dalykams ir t. t. *Šventasis Raštas:* „Visa išstirkite ir, kas gera, palaikykite!“ (1 Tes 5, 22)

Šeštoji koordinatė: Religinė žmogaus sąmonė. Iš to kylančios vertybės: tikėjimas į Dievą, malda, šventimas, ritualas, simboliai ir

Įdiegia troškimą ieškoti savo Kūrėjo

t. t. *Šventasis Raštas*: „Visada džiaukitės, be paliovos melskitės! Už viską dėkokite, nes tokia Dievo valia jums Kristuje Jėzuse. Negesinkite Dvasios!“ (1 Tes 5, 20)

Septintoji koordinatė: Šių koordinačių visuma – sistema. Iš to kylanti vertybė: žmogaus orumo vertas gyvenimas. *Šventasis Raštas*: „Jis apsigyvens pas juos, ir jie bus jo tauta, o pats Dievas bus su jais. Jis nušluostys kiekvieną ašarą nuo jų akių; nebebus daugiau mirties, nei liūdesio, nei dejonės, nei skausmo daugiau nebebus, nes kas buvo pirmiau – praėjo“ (Apr 21, 4).

Ką turi daryti, kaip gyventi, kad saugotum ir puoselėtum minėtas vertybes?

B. DIEVAS TAVE KALBINA IR TRAUKIA PRIE SAVĖS

Dievas yra *agapė* – gailestingoji meilė, o meilė visada pasirengusi dovanoti laisvę ir rūpintis. Dievas ne tik duoda, bet ir gyvena dovanoje – jis yra ir pastoviuose, ir laikinuose dalykuose.

Mąstytk apie tai, kaip Dievas gyvena ir veikia kūrinuose, o ypač tavyje. Juk Dievo Dvasia, persmelkianti visą tikrovę, išsiskleidė tavyje. Joks kitas kūrinys Visatoje savo orumu neprilygsta tau. Per tave Dievas daro Visatą savo šventove.

a. Pažįsta tave dar negimusį/ią

„Tavo akys matė mane dar negimusį“ (Ps 139).

Komentaras: Kodėl aš esu? Kodėl reikalinga tokia didelė mūsų Visata? Kodėl reikėjo tokio ilgo laiko, kad atsirastume?

Kūrėjas taip sutvarkė, kad mūsų Visatos parametrai būtų palankūs žmonių gyvybei. Materija, gamtos jėgos ir visa tai, kas aprašoma fizikos dėsniais, atsirado mažiau nei per tris Didžiojo sprogo minutes. Dieviškosios apvaizdos dėka, pirmosiomis minutėmis po sprogo viskas susiklostė kaip tik taip, kad Žemėje galėtų egzistuoti gyvybė ir žmogus – aš ir tu.

Pažvelk į paprastą laukuose augančią rugiagėlę ar kregždę, kuri, susisukusi lizdą pastogėje, rūpinasi jaunikliais, ir pagalvok, kiek laiko prireikė, kad tai atsirastų. Ar apie tai mąstydamas/a nepradedi jausti pagarbos visiems kūriniams? Prisimink žmones, kurie dirba ir ilsisi,

Meditacija Alpėse

Kokia mūsų ateitis?

Ar Visata turi tikslą? Jeigu taip, kuo galėtume tokį tvirtinimą pagrįsti?

Žmogus – tik mažas taškelis beribėje Visatoje, ir jo istorija tesudaro tik mažiausią dalį neišsivaizduojamai ilgos Visatos istorijos. Žmogus, skirtingai nei kiti kūriniai, siekia pranokti save, kurdamas gėrį, grožį, siekdamas tiesos ir šventumo ten, kur kažkada viešpatavo tik gamtos dėsniai ir gyvūnija.

Kaip mes toliau sieksime pranokti save, tobulėti? Ar tobulėsime tik biologiniame (ir elektroniniame) lygmenyje, nekreipdami dėmesio į dalykus, padedančius ugdyti žmoniškumą? O gal suvoksime, kad žmoniškumas yra aukščiausia vertybė, ir visomis jėgomis stengsimės jį puoselėti? Ar giliausios mūsų dvasinio pasitenkinimo, džiaugsmo, prasmės, „laimės“ patirtys nėra susijusios kaip tik su šiuo lygmeniu?

Kodėl mes siekiame pranokti save? Kodėl siekiame dalykų, kurių nereikia, kad išgyventume? Evoliucijos dėsnis sako, kad stiprieji turi gyventi, o silpnieji mirti. Tuo tarpu krikščionybė moko, kad stipresni visuomenės nariai turi padėti silpniesiems. Be to, jeigu ir pasieksime svarbiausią tikslą – tapsime geresniais, žmoniškesniais, pranoksime save, kas iš to? Kur ta galutinė sėkmė? Kur galutinė pergalė?

Jeigu pasirenkame dvasinio tobulėjimo kelią, kur link jis veda? Ar jis tęsis be galo, ar yra kokia nors riba? Kas mūsų laukia, kokia mūsų ateitis?

Jeigu Visata yra vis sudėtingesnės *informacijos* (pvz., DNR) kūrėja ir perteikėja, ar neturime pagrindo galvoti, kad galima visiškai nauja *informacija*, kuri duotų kokybiškai naują kryptį gamtos ir žmogaus raidai? Gal ji atskleistų Visatos bei mūsų paskirtį?

Traukia prie savęs per vidines patirtis

myli ir neapkenčia, draugauja ir kariauja, ir pagalvok, kad Visatoje turėjo mirti daugybė žvaigždžių, susidaryti neapsakoma daugybė fizinių ir cheminių jungčių, pasikartoti daugybė mirties ir gyvybės ciklų, kad Visata Kūrėjo numatyta tvarka mus, žmones, – ir tave – pagimdytų. Koks brangus turėtų būti kiekvienas žemės padarėlis, ypač žmogus, kokia pagarba ir meile apsuptas, – jis nepakartojamas Visatos platybėse!..

Kūrėjas parodo, koks esi svarbus/i: trilijonų žvaigždžių ir maždaug 14 milijardų metų reikėjo, kad tokia sudėtinga būtybė – tu – galėtum atsirasti.

Kūrėjas žinojo, kad ateisi į šį pasaulį.

Šventasis Raštas: „Juk tu sukūrei mano širdį, numezgei mane motinos iščiose. Šlovinu tave, nes esu nuostabiai padarytas. Tavo visi darbai nuostabūs, – aš tai gerai žinau. – Mano išvaizda tau buvo žinoma, kai buvau slapta kuriamas, rūpestingai sudėtas žemės gelmėse; tavo akys matė mane dar negimusį“ (Ps 139, 13–16).

Kiti tekstai: Ps 139; Lk 12, 27–28.

b. Visą kūriniją slėpiningu būdu kviečia prie savęs

„Ateikite pas mane visi“ (Mt 11, 28).

Komentaras: Viskas, kas egzistuoja gamtoje, kryptingai auga bei tobulėja: ištisa grandinė stulbinamų atsitiktinumų sudarė sąlygas kūrinijai pereiti nuo fizikos į biologiją, antropologiją, psichologiją ir sociologiją! Kaip paaiškinti tokiu *optimizmu* pasižymintį laiką?

Krikščionis tiki, kad tai kyla iš Kūrėjo valios. Tris dieviškuosius Asmenis – Tėvą, Sūnų ir Šventąją Dvasią – vienija meilės ryšys. Ši meilės santykiu pagrįsta Asmenų vienybė yra esminė Švenčiausiosios Trejybės savybė. Visos jungtys gamtoje atspindi Būties vienybę – Triasmenį Dievą, tačiau tik tarpasmeniniame, žmogiškų santykių lygmenyje meilės ryšiu pagrįsta vienybė atspindi tikrąjį Dievo „paveikslą.“ Dievas nuolat kviečia kūriniją išgyventi savo egzistencijos pilnatvę. Šis kvietimas nėra tik kažkada ištartas „tebūnie šviesa.“ Tai nuolatinis „ateik pas mane“, „ateik į mano būties pilnatvę“. Tai kvietimas, skambantis nuo pat kūrimo pradžios ir kviečiantis iš nebūties į

būtį vis sudėtingesnius visetus, panašėjančius į patį Triasmenį Dievą, kol jis bus „viskas visame kame“ (žr. 1 Kor 15, 28).

Kūrėjas kviečia ir kantriai laukia, kol pati kūrinija per žmogų sąmoningai ir laisvai atsilies Kūrėjui tikėjimu ir meile.

Šventasis Raštas: „Jis dosniai apdovanojo mus savo malone su įvairiopa išmintimi ir sumanumu, paskelbdamas mums savo valios paslaptį, kaip jis panorėjo iš anksto nutarti jame, amžių pilnatvei atėjus, visa, kas yra danguje ir žemėje, iš naujo suvienyti Kristuje tartum galvoje“ (Ef 1, 8–10).

Kiti tekstai: Mt 11, 25–30; Kol 1, 16.

c. Kalbina per kasdienės gyvenimo patirtis

„[Dvasia] viską primins, ką esu jums pasakęs“ (Jn 14, 26).

Komentaras: Dievo patirtis – tai krikščioniškojo gyvenimo centras ir širdis, nes natūrali ir dieviška tvarka, nors ir savarankiškos, iš esmės yra itin vieningos: gamtos dėsniams paklustanti tvarka egzistuoja dieviškoje plotmėje. Todėl Dievą galima sutikti ir jo balsą išgirsti kasdienybėje.

Pažvelk į savo kasdienį gyvenimą ir atpažink Dievo Dvasios veikimą. Maldoje apsvarstyk ir bandyk atsakyti į šiuos klausimus:

- Ar kada nors buvai Dievo „pagautas/a“?
- Ar kada nors stebėjaisi pajutęs/usi nesavanaudišką kito žmogaus meilę tau?
- Ar kada nors, bandydamas/a suvokti, kas yra Dievas, savo apmąstymą baigėi pagarbiai nutildamas/a prieš didžiulę paslaptį?
- Ar kada nors mylėjai Dievą kęsdamas/a dvasinę sausrą?
- Ar besąlygiškos meilės patirtis kada nors tau sukėlė apvalančio gailėsčio jausmą?
- Ar kada nors buvai apimtas/a baimės, griovusios pamatą iš po kojų, bet vis dėlto jautei niekuo nepaaiškinamą pasitikėjimą?
- Ar kada nors žavėjaisi kieno nors atsakomybe, ištikimybe ar meile, kurių toje situacijoje niekaip nebuvo įmanoma paaiškinti?
- Ar kada nors buvai taip susikaupęs/usi, nurimęs/usi, kad leidai iš savo gelmių kilti nenumaldomam tiesos, meilės,

Pažada savo Karalystę

draugystės ilgesiui?

- Ar kada nors esi patyręs/usi nykų vienišumą, virtusį prasminga vienatve?
- Ar didelės nevilties akimirka kilo noras gyventi?
- Ar ištikus kančiai sugebėjai remtis viltimi ir meile?
- Ar kada nors siekė tiesos, nors ir nematei jokios pozityvios išeities?
- Ar kada nors paaukojai ką nors nesitikėdamas/a padėkos, pripažinimo ar netgi vidinio pasitenkinimo?

Kokia Dievo patirtis tavo gyvenime ryškiausia?

Šventasis Raštas: „O visų paskiausiai, lyg ne laiku gimusiam, jis pasirodė ir man“ (1 Kor 15, 8).

Kiti tekstai: Gal 1, 15–17; 1 Tes 5, 16–19.

d. Traukia prie savęs per vidinį džiaugsmą, dvasinį malonumą, gilią ramybę

„Dvasios vaisiai yra meilė, džiaugsmas, ramybė, kantrybė, malonumas...“ (Gal 5, 22).

Komentaras: Kas skatina dvasiškai augti daugiamatėje, Dievo malonės „pripildytoje“ aplinkoje – link Triasmenio Dievo? Kas judina, traukia prie Šaltinio?

Prie Kūrėjo traukia vidinis malonumas, džiūgavimas, gėrėjimasis, ramybė, kylanti iš gelmės. Tai dvasinės patirtys, apimančios gilesnius jausmų klodus, kuriuose emocinis ir dvasios gyvenimas giliai persiskverbia vienas į kitą. Šv. Ignacas tokią patirtį vadina „dvasine paguoda“. Tai „vidinė paskata, kurios dėka siela užsideda meile savo Kūrėjui ir Viešpačiui...“ (*Dvasinės pratybos*, 316).

Suvokę gyvenimo prasmę, nesavanaudiškai pasielgę ar grožio „pagauti“, jaučiame vidinį pasitenkinimą, patiriame džiaugsmą ar ramybę. Iš čia kyla reikšmingiausi pasirinkimai ir esminės kryptys, kurias suteikiame savo gyvenimui. Jos be paliovos skatina augti *turtingoje*, dieviška malone persmelktoje aplinkoje.

Žmogus, kaip dvasinė būtybė, nėra „apribotas“, jis yra atviras begalybei. Begalybės ilgesys išskiria mus iš kitų šio pasaulio kūrinių: niekuomet šiame gyvenime nebūsime dvasiškai pasotinti. Iš tiesų nešiojamės savyje Begalybę ir jos skatinami kopiname aukštyn.

Rašytoja Jurga Ivanauskaitė, 2005 m. jai diagnozavus vėžį, žavėjo gilia ramybe. Sunkiai sirgdama, rašytoja kalba apie savo religinę patirtį:

Mano draugai tiki, kad įvyks Stebuklas. Bet Stebuklas jau įvyko. Tai – Dievo priartėjimas, Malonė, kasdien vis gilesnis ir gilesnis mano tikėjimas. Kai kam liga ir kančia, kuria susimoku už šias transcendentines patirtis, gali pasirodyti per didelė kaina. Tačiau aš taip nemanau. Esu dėkinga savo ligai,

nors priešinuosi jai ir su ja iš paskutiniųjų kovoju. Bet jaučiu, kad svarbus yra ir nuolankumas, atsidavimas būti vedamai tuo keliu, kuris neišvengiamas... Dar niekada mano gyvenime nebuvo tiek ramybės, šviesos ir palaimos valandų. Dar niekada nesijaučiau apgaubta tokiu galingu pažįstamų bei nepažįstamų žmonių meilės, tikėjimo ir vilties skydu. Dar niekada nepatyrčiau tokios absoliučios laisvės kaip dabar, tarsi jau būčiau įveikusi visus barjerus.

Krikščioniškasis mokymas džiaugsmą, ramybę, vidinį malonumą, gailestį ir kt. priskiria Šventajai Dvasiai (žr. Gal 5, 22). Dvasia veikia nešdama „dvasinę paguodą“ – ji skatina augimą, kūrybingumą, kviečia į tikrą gyvenimo ir meilės pilnatvę, traukia prie Triasmenio Dievo.

Šventasis Raštas: „Kas gi mus atskirs nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar priespauda? ar persekiojimas? ar badas? ar nuogumas? ar pavojus? ar kalavijas? [...] Tačiau visa mes lengvai nugalime dėlei to, kuris mus pamilo“ (Rom 8, 35–37).

Kiti tekstai: Rom 14, 17–19; 15, 17; 2 Kor 13, 11.

e. Siūlo tau savo Karalystę

„Ateikite, mano Tėvo palaimintieji, paveldėkite nuo pasaulio sukūrimo jums paruoštą karalystę!“ (Mt 25, 34).

Komentaras: Vykdydamas savo sumanymą kūrinių atžvilgiu, Kūrėjas pasiūlė dangaus karalystę Jėzuje iš Nazareto. Dievo karalystė dar nėra visuotinai įgyvendinta, tačiau ji, tarsi sėkla, egzistuoja visur, kur Dievo malonė triumfuoja kovoje su blogiu. Ji kviečia kūrinių į atbaigimą – blogis bus sunaikintas ir kūrinių įgis „Dievo vaikų garbės laisvę“.

Grįžęs į Galilėją, Jėzus ėmė skelbti Gerąją Dievo Naujieną: „Atėjo metas ir prisiartinio Dievo karalystė: atsiverskite ir tikėkite Evangelija!“ – taip evangelistas Morkus aprašo Jėzaus veiklos pradžią ir kartu pasako esminį jo žinios turinį. Posakis „Dievo karalystė“ Naujajame Testamente iš viso skamba 122 kartus. Palyginimais Jėzus bando atskleisti Karalystės esmę:

„Dangaus karalystė panaši į garstyčios grūdėlį, kurį žmogus ėmė ir pasejo savo dirvoje. Nors jis mažiausias iš visų sėklų, bet užaugęs esti didesnis už daržoves ir pavirsta medeliu; net

Sudaro Sandorą su tavimi

padangių sparnuočiai atskrenda ir susisuka lizdus jo šakose“ (Mt 13, 31–32).

„Dangaus karalystė panaši į raugą, kurį moteris ėmė ir įmaišė trijuose saikuose miltų, ir nuo jo viskas įrūgo“ (Mt 13, 33).

„Dangaus karalystė panaši į dirvoje paslėptą lobį. Atradęs jį, žmogus niekam nesako; iš to džiaugsmo eina, parduoda visa, ką turi, ir perkasi tą dirvą“ (Mt 13, 44).

„Dangaus karalyste dar panaši į pirklių, ieškančių gražių perlų. Atradęs vieną brangų perlą, jis eina, parduoda visa, ką turi, ir nusiperka jį“ (Mt 13, 46).

„Todėl nesisielokite ir neklausinėkite: ‘Ką valgysime?’ – arba: ‘Ką gersime?’ – arba: ‘Kuo vilkėsime?’ Visų tų dalykų vaikosi pagony. Jūsų dangiškasis Tėvas juk žino, kad viso to jums reikia. Jūs pirmiausia ieškokite Dievo karalystės ir jo teismo, o visa tai bus jums pridėta“ (Mt 6, 33).

f. Sudaro Sandorą su tavimi

„Ši taurė yra Naujoji Sandora mano kraujyje...“ (Lk 22, 20).

Komentaras: Savo kančios išvakarėse Jėzus valgė su mokiniais vakarienę ir simboliškai paaiškino savo misiją. Laužydamas duoną ir duodamas mokiniams gerti iš vyno taurės, Išganytojas sudarė naują Sandorą tarp Dievo ir žmonių. Kitą dieną mirdamas ant kryžiaus už Jeruzalės miesto vartų, Jėzus įtvirtino šią Sandorą. Ją atnaujiname visuomet, kai dalyvaujame Eucharistijoje ir priimame Kristaus Kūną ir Kraują.

Šventasis Raštas: „Kada tik valgote šitą duoną ir geriate iš šitos taurės, jūs skelbiate Viešpaties mirtį, kol jis ateis“ (1 Kor 23–26).

Kiti tekstai: Pr 9, 8–11; Mt 26, 26–29.

g. Gyvendamas tavyje, Visatą daro savo šventove

„Pasilikite manyje, tai ir aš jumyse pasiliksiu“ (Jn 15, 4).

Komentaras: Krikščioniškasis dvasingumas – tai gyvenimas, besiveržiąs gilyn. Tai savęs suradimas Kristuje. Ne Kristuje esančiame *nežinia kitur*, bet Kristuje, kuris yra „Realybė mūsų

realybėje, Buvimas mūsų buvime, Gyvenimas mūsų gyvenime“.

Kodėl Kristaus nematome, jeigu jis taip arti? Prisikėlęs ir Tėvo garbėje esantis „Kristus yra arčiau mūsų nei mes patys sau, todėl mes jo ir nematome. Mums sunkiau jį pamatyti nei savo pačių akis“ (T. Mertonas).

Šventasis Raštas: „Jėzus byloja: ‘Jei kas mane myli, laikysis mano žodžio, ir mano Tėvas jį mylės; mes pas jį ateisime ir apsigyvensime’“ (Jn 14, 23).

„Esu nukryžiuotas kartu su Kristumi. Aš gyvenu, tačiau nebe aš, o gyvena manyje Kristus“ (Gal 2, 20).

„Ar nežinote, kad jūsų kūnas yra šventykla jumyse gyvenančios Šventosios Dvasios, kurią gavote iš Dievo, ir kad jūs nepriklausote patys sau?“ (1 Kor 6, 19).

„O kas laikosi jo žodžių, tas iš tiesų tobulai myli Dievą. Iš to ir pažįstame, jog jame esame“ (1 Jn 2, 5).

C. DIEVAS YRA SU TAVIMI DŽIAUGSME IR VARGE

Kūrėjas Visatai suteikė laisvę kurti save. Ši laisvė ne kartą vedė į akligatvius, o mirtis tampo neišvengiama šio proceso dalimi – tokia laisvės kaina. Tačiau Geroji Naujiena byloja, kad pats Dievas slėpiniu būdu, per Jėzų Kristų, dalyvauja gyvenimo ir mirties cikluose, ir *Meilės sprogimu* – prisikėlimu – suardo tapsmo bei mirties audinį.

a. Dievas tampa vienu iš mūsų

„Žodis tapo kūnu ir gyveno tarp mūsų...“ (Jn 1, 14).

Komentaras: Žmogaus širdis yra begalinių galimybių, milžiniškų prarajų, neišmatuojamų platybių laukas. Joje gyvas ilgesys, kurio jokie žemiški dalykai negali numalšinti ir pasotinti.

Įsivaizduok Kūrėją, žvelgiantį į pasaulį ir matantį gimstančius ir mirstančius, taikiai gyvenančius ir kariaujančius, mylinčius ir neapkenčiančius, besidžiaugiančius ir liūdinčius žmones. Kūrėjas mato, kaip daugybė neišsipildžiusių svajonių ir sudaužytų likimų gesina viltį ir skelbia blogio bei mirties pergalę.

Matydamas, kaip „visa kūrinija iki šios tebedūsauja ir tebesikankina“ (Rom 8, 22), norėdamas visa suvienyti su savimi, Kūrėjas nusprendžia tarti paskutinį ir patį gražiausią savo Žodį: „Ateikite pas manęs visi, kurie vargstate ir esate prislėgti, aš jus atgaivinsiu“ (Mt 11, 28). Tai kvietimas, skambėjęs kūrimo pradžioje, palaikantis Visatą, tave ir kiekvieną žmogų bei vaduojantis iš nuodėmės chaoso.

Dievas atsiliepia į giliausius žmogaus širdies troškimus –

Suardo tapsmo ir mirties audinį

prasmės paieškas ir Begalybės ilgesį. Meilės galia Žodis tampa Kūnu: „tikroji šviesa [...] atėjo į šį pasaulį“ (Jn 1, 9).

Šventasis Raštas: „Gyvenimas pasirodė, ir mes regėjome ir liudijame, ir skelbiame jums amžinąjį gyvenimą, kuris buvo pas Tėvą ir pasirodė mums. Ką matėme ir girdėjome, skelbiame ir jums, kad ir jūs turėtumėte bendravimą su mumis. O mūsų bendravimas yra su Tėvu ir su jo Sūnumi Jėzumi Kristumi“ (1 Jn 1, 2–3).

Kiti tekstai: Jn 1, 1–11; Jn 3, 16.

b. Jis nusižemina iki kryžiaus mirties

„Jis apiplėšė pats save, priimdamas tarno išvaizdą“ (Fil 2, 7).

Komentaras: Moralinis principas, galiojantis visoms protingoms būtybėms, – tai meilės principas, apibūdinamas graikų kalbos žodžiu *kenozė*. Tai savęs išsižadėjimas dėl kito, tai pasiaukojanti, save apiplėšianti meilė.

Kenotinės meilės galią Kūrėjas apreiškė Jėzaus Kristaus gyvenimo slėpiniu. Jėzus parodė, kad pasiaukojanti meilė – tai didžiausia jėga Visatoje, nes tik ji turi galią keisti žmogaus širdį, priešą paversti draugu, visus ir visa sutaikinti su savimi.

Kristus liudija, kad *galingiausias* yra tas žmogus, kuris tiki ir myli (žr. Mt 17, 20); *didžiausias* – tas, kuris tarnauja (žr. Mt 20, 26–27); *turtingiausias* – tas, kuris turi plačią širdį, kaupia dvasinius lobius (žr. Mt 6, 20).

Šventasis Raštas: „Jėzus pakyla nuo stalo, nusivelka viršutinius drabužius ir persijuosia rankšluosčiu. Paskui įsipila vandens į praustuvą ir ima mazgoti mokiniams kojas bei šluostyti jas rankšluosčiu, kuriuo buvo persijuosęs“ (Jn 13, 4–14).

Kiti tekstai: Lk 6, 27–35; Fil 2, 6–8; Ef 2, 14–22.

c. Jis yra su tavimi kančioje ir mirtyje

„Jeigu su juo kenčiame, su juo būsime ir pagerbti“ (Rom 8, 17).

Komentaras: Kūrėjas prisiima kūrinio dalią Kristuje. Kryžius

liudija, kad jam sekasi ne ką geriau nei mums. Prisiimdamas vergo dalią, iš kurios jis mus ir vaduoja, Kūrėjas išgyvena kūrinių kančią. Jo buvimas su mumis ir tarp mūsų rodo, kad jis nesišalina evoliucijos ir nuodėmės keliamos agonijos, o ją prisiima Kristuje. Mūsų pasauliui ir mums reikia tokio Dievo artumo, kad būtume sutaikinti su Kūrėju ir suvoktume savo paskirtį.

Apaštalas Paulius laiške romiečiams kalba apie kūriniją, „pajungtą tuštybei“. „Tuštybę“ galėtume suprasti kaip natūralios atrankos gamtoje kainą – būtinybę vieniems išnykti, kad gyventų kiti, arba genetinę mutaciją, su kuria siejami geri ir blogi pokyčiai. Toliau Paulius viliasi, kad „kūrinija bus išvaduota iš pragaišties vergovės ir įgis Dievo vaikų garbės laisvę“ (Rom 8, 22–23). Apaštalas kalba apie kažką visiškai naują, ko gamtoje ir žmonių pasaulyje dar nėra buvę.

Šventasis Raštas: „Mylimieji, mes dabar esame Dievo vaikai, bet dar nepasirodė, kas būsime. Mes žinome, kad kai pasirodys, būsime panašūs į jį, nes matysime jį tokį, koks jis yra“ (1 Jn 3, 2).

Kiti tekstai: Fil 1, 21–26; 3, 7–11.

D. DIEVAS SUARDO TAPSMO IR MIRTIES AUDINĮ

Krikščioniškasis dvasingumas kalba apie kantrų ir pastovų Dievo bendravimą su kūrinija – Kūrėjo ištikimybę. Pasitikėjimą Kūrėjo ištikimybe stiprina tai, kad jis prikėlė Jėzų iš mirties. Tik toks Dievas gali būti vilties, pranokstančios visokį laikinumą, pagrindas. Tik tokia viltis gali suteikti giliausią prasmę žmogaus gyvenimui.

a. Kristaus prisikėlimas – tai meilės sprogimas, sutraukęs tapsmo ir mirties audinį

„Trečią dieną Dievas jį prikėlė...“ (Apd 10, 40).

Komentaras: Gamtos raidoje nauja prasideda kone nepastebimai (Visatos pradžia, gyvybės kilmė). Ir Dievo karalystė šiame pasaulyje yra kaip garstyčios grūdas, mažiausias iš visų sėklų (žr. Mt 13, 31 ir kt.). Tačiau jame glūdi begalinis Dievo potencialas. Jėzaus prisikėlimas – tai mažiausias pasaulio istorijos

Kuria „naują dangų ir naują žemę“

„grūdėlis“. Tačiau, Kūrėjo požiūriu, tai, kas maža, yra didu.

Popiežius Benediktas XVI sako, kad „Jėzaus prisikėlimas buvo išsiveržimas į visiškai naujo pobūdžio gyvenimą, kuris nepavaldus mirties ir tapimo dėsniumi, bet yra anapus jo, – į gyvenimą, atvėrusį naują žmogaus būties matmenį. Todėl Jėzaus prisikėlimas yra ne koks nors individualus įvykis, kurį galėtume palikti ramybėje, kaip priklausantį vien praeičiai, bet *mutacinis šuolis*“. Tai šuolis į visiškai naują tvarką, svarbią mums ir susijusią su visa istorija, kokybinis šuolis į naują gyvenimą, į naują pasaulį.

Ar patyrei „meilės sprogimą“, išardžiusį tapimo ir mirties audinį?

Šventasis Raštas: „Tada jų akys atsivėrė, ir jie pažino Jėzų, bet jis pranyko jiems iš akių“ (Lk 15, 31).

Kiti tekstai: Jn 20, 19–29; 1 Kor 15, 35–57.

b. Dievas rodo, kad Prisikėlimas – mūsų paskirtis

„Mes būsime pakeisti“ (1 Kor 15, 52).

Komentaras: Evangelija skelbia, kad prikeldamas Kristų, Dievas sutraukė iki tol neišardomą tapimo ir mirties audinį: „Pergalė sunaikino mirtį!“ (1 Kor 15, 54). Todėl apaštalas Paulius pabrėžia: „Jei kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas sena – praėjo, štai visa tapo nauja“ (2 Kor 5, 17). Šis naujas pasaulis, pradėdamas nuo Kristaus, nepaliaujamai skverbiasi į mūsų pasaulį, jį keičia bei traukia prie savęs...

Prisikėlimas – didingas Dievo veiksmas, nauja pradžia, kurios tyломis visi laukė. Tai žmonijos vilties pergalė, sėkla, iš kurios išaugs nauja kūrinija. Jeigu Dievas yra informacijos *Šaltinis*, tai Prisikėlimas – *nauja informacija*. Beveik 14 milijardų metų Kūrėjas, diegdamas informaciją, skatino gamtą pereiti nuo fizikos į biologiją, antropologiją, psichologiją ir sociologiją. Prisikėlimas – dar vienas šuolis šioje nuostabioje sekoje, kuriam kviečiamas žmogus, o per jį ir visa kūrinija (žr. Rom 8, 18–25). Atskiri evoliucijos žingsniai gali atrodyti betiksliai ir bekrypčiai, tačiau, žvelgiant Velykų fone, jos ilgas kelias turėjo prasmę. Dabar suprantame, kad ne kelias yra tikslas, bet Prisikėlimas, suteikiantis keliui prasmę.

Šventasis Raštas: „Trokštu pažinti jį, jo prisikėlimo galybę ir bendravimą jo kentėjimuose, noriu panašiai kaip jis numirti, kad pasiekčiau ir prisikėlimą iš numirusių“ (Fil 3, 10–11).

Kiti tekstai: Jn 11, 25–26; Rom 8, 31–39.

E. DIEVAS DOVANOJA TAU ATEITĮ, KURDAMAS „NAUJĄ DANGŲ IR NAUJĄ ŽEMĘ“

Kūrėjo patvarkymu erdvė, laikas ir materija mūsų Visatoje susieti Bendruoju reliatyvumo dėsniu. Galime manyti, kad ir nauja kūrinija turės „erdvę“, „laiką“ ir „materiją“. Tačiau ji atrodys visiškai kitaip, nes bus paimta į labai artimą santykį su Dievu ir čia galios kiti dėsniai.

Nauja Dievo kūryba

„Aš esu Alfa ir Omega, Pradžia ir Pabaiga...“ (Apr 21, 6).

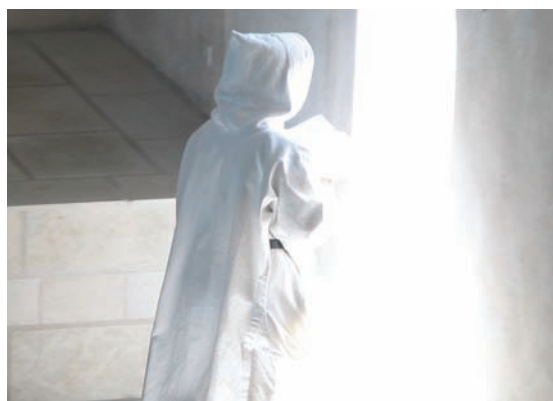
Komentaras: Neteisinga būtų klausti, ar mes nemirtingi. Klausime, ar meilė tęsis, meilė, kurios dėka esame ir kuri daro mus gyvybingais, kai ja dalijamės? Jei Dievas yra meilė, tai meilė tikrai tęsis. „Gilūs vandenys negali užgesinti meilės, nė potvyniai – jos paskandinti“ (Gg 8, 7). Jos neįveiks nei kosmoso chaosas, nei žmogaus žiaurumo proveržiai.

Tuščias Kristaus kapas po prisikėlimo reiškia, kad Jėzaus kūnas buvo perkeistas, sudvasintas. Todėl pati medžiaga dalyvauja prisikėlimo slėpinyje jau dabar „ragaudama“ to, kas laukia ateityje. Prisikėlimas – tai užuomazginis (gemalinis) įvykis, iš kurio pradeda augti nauja Dievo kūrinija.

Gamtos dėsniai yra tobulai pritaikyti vystymosi procesams palaikyti. Protinga viltis, kad naujojo pasaulio dėsniai bus tobulai pritaikyti amžinam gyvenimui. Tik naujoje, Dievo perkeistoje aplinkoje matysime, kad viskas buvo „labai gera“, kaip tai matė Dievas dar tik kurdamas pasaulį.

Šventasis Raštas: „Mieste stovės Dievo ir Avinėlio sostas, ir Dievo tarnai garbins jį. Jie regės jo veidą, ir jų kaktose bus jo vardas. Nakties nebebus, jiems nereikės nei žiburio, nei saulės šviesos, nes Viešpats Dievas jiems švies, ir jie viešpataus per amžių amžius“ (Apr 22, 3–4).

Kiti tekstai: Apr 21, 1–2; 22, 1–7.

Naudota literatūra

Ignacas Lojola, *Dvasinės pratybos*, Lietuvos jėzuitų provincija, 2008.

Joseph Ratzinger, *Jėzus iš Nazareto*, Katalikų pasaulis, 2007.

Francis S. Collins, *Dievo kalba*, Katalikų pasaulis, 2008.

The Polkinghorne Reader: Science, Faith and the Search for Meaning, Templeton Press, 2010.

Stephen Hawking, *Didysis projektas*, Jotema, 2010 ir kt.

Parengė kun. Vytautas Sadauskas SJ. Išleido Vilniaus jėzuitų gimnazija, 2013 m.